

5. 2 Prvé príbytky

Kto navštívi dajaké obydlie prvých kapucínov, ako ho opisujú spomienky a skúsenosti prvých kronikárov, myslí na odpoveď, ktorú dáva František pani Chudobe v Sacrum Commerciumt:¹ Opýtani na vrchu hory, kde leží kláštor bratov, odvetili: „Dívaj sa, pokiaľ ti siaha tvoj zrak: svet je náš kláštor, náš chór, dormitórium a refektórium“. Prví kapucíni naozaj našli útočisko v lesoch, opustených kostoloch a pustovniach, pri nemocniciach, pod skalami, v jaskyniach a primitívnych chatrčiach. Prenasledovanie, neustále potulovanie sa a putovný život pútnika či kazateľa bránili prvým bratom vybudovať si pevné usadlosti. Ako sa však reforma rozrastala,, neprevzali veľké kláštory, ale vybudovali si vlastné malé kláštory. Pritom si brali za príklad pôvodné františkánske pustovne: Carceri, Sacro Speco di Narni a Greccio – takto a ako ich videli okolo r. 1530 (tzn. v architektonickej jednoduchosti a stavebnom stvárnení u observantov za Bernardína Sienskeho).

2669 – 71 Chudobná reforma kapucínov od materského rádu neprebrala rozmery príbytkov. Bratia si sami bez výnimky stavali chudobné obydlia, a síce od základov a zväčša prácou vlastných rúk. Preto boli plné chudoby, ktorá by už azda ani nemohla byť väčšia. Ja sám, ktorý som to zažil, viem, o čom hovorím.

Naši otcovia [...] sa sýtili chlebom a vodou, viacerí žili mesiace len na ovocí, bylinkách a vode. Spali v jaskyniach, pod stromami a kde sa im inak naskytna príležitosť [...]. Mnohí sa tešili z príbytku v opustených kostoloch, skalných jaskyniach, nemocniciach a na iných miestach zodpovedajúcim ich chudobe. Boli zároveň pútnikmi, ktorí na tejto zemi nemali nič viac iné len handry, ktoré nosili na svojom tele.

(Bernardino II, 69; 213,212)

2672 Malé cely a spoločné priestory boli vybudované z vrbového prútia a zeminy, úzke a nízke. Pokladali to za jedinečný prejav Božej priazne, že mohli mať biednu celu – nech vyzerala akokoľvek – kam sa mohli utiahnuť [...]. Aby si mohli navždy udržať chudobnú podobu cely, tak že by bola každému ešte znesiteľná, nariadilo sa, že cely nesmeli merať viac než 9 dlaní² do štvorca a 10 do výšky [...].

V začiatkoch pestovali bratia zvyk ísť každý rok k vlastníkovi obydlia, či už to bolo spoločenstvo alebo jednotlivec, a priniesť mu niekoľko skromných darov zo záhrady, trochu šalátu, ovocia alebo iného. Vlastníkovi sa pritom poďakovali za to, že im uplynulý rok dal k dispozícii miesto a prosili ho, aby im ho prenechal i nastávajúci rok. Bratia neskôr upustili od tohto zvyku, pretože sa vlastníkom zdal nepríjemný; navyše mohol tento zvyk, keď viacerí spolu zodpovedali [za bratov] poskytnúť príležitosť na škriepky a iné mrzutosti. Bratia sa napokon uspokojili s vyhlásením, že v žiadnom

¹ Porov. otázku a odpoveď v texte originálu: Fontes Franciscani, a cura di Enrico MENESTÖ - Stefano BRUFANI, Assisi 1995,1728-1730: „Ostendite mihi ... oratorium, capitulum, claustrum, refectorium, coquinam, dormitorium et stabulum ... et domos immensas. Nihil enim video horum' ...“ - „Adducentes eam in quodam colle ostenderunt ei totum orbem quem respicere poterant, dicens: „Hoc est claustrum nostrum, domina“

² dlaň cca. 7,62 cm

prípade nedisponujú vlastníckym právom na obydlie a ochotne ho opustia, keď ich pošlú preč. Tak to stojí výslovne aj v konštitúciách.³

(Mattia V, 279-280)

2694 [Giustino da Panicale]⁴ vždy vravel: „Nie náhodou František písal vo svojom testamente, že sa on a jeho bratia boli radi zdržiavali pri opustených kostoloch. Takto, vravím, máme robiť aj my: existuje toľko opustených posvätených kostolov a nikto, kto by sa o ne staral; mali by sme jeden z nich prevziať, týmto spôsobom neplytváť, zriadiť si jednoduchý príbytok a žiť tam podľa našej reguly“.

(Bernardino III, 433-434)

2679 V obydlí vo Foligne, ktoré bratia zriadili ako nové, sa zdržiavali chudobní najprv v jednej chatrči. Keď v nej večer vystreli nohy, ocitli sa pri daždi v mláke. V tejto chatrči slávili sv. omšu i ofíciom a vykonávali svoje modlitby. Nepili víno, nejedli varené jedlá, ale zvyčajne len surové byliny. Niekedy si spravili pre seba hrniec chlebovej polievky.

2680.2688 Za onoho času museli obyčajne všetci pospolu v takejto chatrči aj spať. – Zväčša spali na holých doskách; zopár starších a slabších bratov si položilo počas zimy na drevo trocha slamy a prekryli to vrstvou trstiny. Až do zvolenia otca brata Usepia z Ancony sa nepoužívali žiadne posteľné plachty, zvlášť nie v provincii sv. Františka; celá kongregácia zvykla spať na rohožiach a nepoužívali žiadne plachty. Väčšina ale [odpočívala] na podlahe z dosiek; namiesto vankúša pod hlavu používali viacerí drevené kláty alebo snopy feniklu či iných bylín.

2673 Pri stavbe obydlia priložili sami ruku k dielu a stavali všetko vlastnými silami, pokiaľ vládali. Do ostatného sa nemiešali. Vybudované priestory boli chudobné a malé; vnútorné steny boli zhotovené z vrby a hliny [...], vonkajšie múry postavili zo zeminy posilnenou maltou, avšak spôsobom, že holý kameň ostal navonok viditeľný.

(Bernardino III, 245; IV, 23-24, 152-153)

2677 Medzi prvými kapucínmi, ktorí prešli z rádu otcov Zoccolanti k reforme, bol aj brat Ľudovít z Foligna,⁵ kňaz venujúci sa viac modlitbe než štúdiu. Navyše bol menej vzdelaný, hoci vykonával úrad kazateľa. Bol prijatý Ľudovítom z Fossombrone a poslaný do provincie Mariek. Tam vybudoval na okraji mesta Fano chudobný príbytok Sant'Elia. Postavil ho z vrby a hliny tak malý a biedny, že celá stavba bola hotová za 25 dní [...]. Pri stavebných prácach sám pomáhal a lopotil sa vo všetkej pokore, čo veľmi udivovalo vedúcich predstaviteľov Fana. Keď sa odobrali k stavenisku, našli menovaného brata Ľudovíta úplne zamazaného zeminou, pretože [bratia] práve nanášali hlinu do pletiva.

(Mattia VI, 196; vgl. Bernardino III, 288)

2932 Ako možno vidieť vo všetkých provinciách, volili si lokality mimo miest; mnohé z nich ležali vzdialené od miest tri až štyri míle. Z toho dôvodu si vybrali meno „frati capuccini di vita eremitica“ [Bratia kapucíni pustovníckeho života]. Ak boli nespokojní s príbytkami, ktoré si už vybudovali v samote, utiahli sa mnohí z týchto bratov ešte ďalej do lesov za príbytkami, kde si postavili malé, lacné a kryté cely. Tu viedli pustovnícky a osamelý život.

(Bernardino IV, 190)

³ Porov. Costituzioni z r. 1536, č. 74 a č. 70.

⁴ Giustino Saccalossi z Panicale pri Perugii, laický brat, po r. 1550 gvardián v Bettone.

⁵ Gvardián materského kláštora observantov v Brogliane prestúpil k reforme r. 1533 (zomrel 1557).

2682 Kostoly boli postavené malé a dosť presne podľa mierky svätého domu Matky Božej v Lorete.

2685 Dlhú dobu používali (bratia) kalichy z cínu. Keďže však tieto znečisťovali korporále a potom aj pre želanie, aby neutrpela úcta k Najsvätejšej Sviatosti, upustili od toho. V stanovách sa preto napísalo, že každý dom smie mať dva kalichy, ktorých čaša má byť zo striebra [...]. Ohľadom paramentov, omšových rúch a iných liturgických látok nechceli, aby boli zhotovené z brokátu, hodvábu alebo iných cenných materiálov: stačí jednoduchá látka, bez striebra i zlata. Pálium oltára v našom rímskom príbytku bol počas mnohých rokov len trstinová rohožka.

(Bernardino IV, 23-25)

2681 [Bernardino d'Asti] raz krutým spôsobom pokarhal gvardiána z Ríma, pretože nechal vydláždiť malú krížovú chodbu, hoci na to nemusel vynaložiť financie. [Vydláždenie] sa zdalo Bernardinovi nadbytočné a proti veľkej prísnosti i svätej jednoduchosti.

(Paolo VII, 241)

2690 Volili si nielen odľahlé lokality, aby tam žili v najväčšej chudobe, ale navyše bolo mnoho [bratov], ktorí si s povolením predstavených zriadili na pozemku obydlia jednoduché cely, aby tam žili ešte viac utiahnutejšie, sústavne sa postili o chlebe a vode a dokonalejšie sa oddávali svätej kontemplácii. Niektorí z nich nejedli ani raz chlieb, len ovocie a zeleninu. Stali sa podnetom na napísanie prvých stanov: Kto by si chcel zvoliť pustovnícky život, nemá sa mu brániť, ak ho predstavení pokladajú preň za vhodný, ale treba udržiavať preň priaznivé podmienky.

(Bernardino IV, 42)

2695 Boh ale chcel, aby kongregácia slúžila Cirkvi kázaním a vyváženou mierou zmiešaným životom, inými slovami: kontaktom s ľuďmi a samotou.

(Paolo VII, 199)